

Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Herinrichting uiterwaarden Wamel, Dreumel en
Heerewaarden

projectnummer 0412660.00
concept
1 februari 2017

Versie t.b.v. ter inzage legging

Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Herinrichting uiterwaarden Wamel, Dreumel en Heerewaarden

projectnummer 0412660.00

concept

1 februari 2017

Opdrachtgever

Rijkswaterstaat,

Mede namens de provincie Gelderland en Staatsbosbeheer

datum vrijgave	beschrijving revisie	goedkeuring	vrijgave
_____	definitief	Lex Runia	Dirk van de Wetering

Inhoudsopgave

Blz.

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding herinrichting	1
1.2	Milieueffectrapportage voor de herinrichting UWDH	1
1.3	Doel Notitie Reikwijdte en Detailniveau	2
1.4	Leeswijzer	3
2	De uitgangssituatie	4
2.1	Het plan- en studiegebied	4
2.2	Samenhang met andere projecten	5
2.3	Beleidsmatige en wettelijke randvoorwaarden	6
2.4	De referentiesituatie	7
3	De voorgenomen activiteit	8
3.1	Wat is het doel van de herinrichting?	8
3.2	Toelichting (totstandkoming) van het plan	9
3.3	Alternatieven en varianten	11
4	De wijze van effectbeschrijving	12
4.1	Aanpak	12
4.2	Per thema	13
4.3	Cumulatie en mitigatie effecten	16
4.4	Leemtes in kennis	16
5	Procedure en participatie	17
5.1	Wat zijn de procedurestappen?	17
5.2	Participatieproces	17
	Begrippen	18
	Referenties	20

1 Inleiding

1.1 Aanleiding herinrichting

In de uiterwaarden van Wamel, Dreumel en Heerewaarden (UWDH) hebben Rijkswaterstaat, Provincie Gelderland en Staatsbosbeheer het voornemen om natuurwaarden te realiseren. De aanleiding om in de Waaluiterswaarden met natuurontwikkeling aan de slag te gaan is dat in de 2^e helft van de 20^e eeuw door normalisatie van de rivier, slechte waterkwaliteit en intensief agrarisch gebruik de natuurwaarden langs de Waal steeds meer achteruit zijn gegaan. Herinrichting van het gebied de uiterwaarden is nodig om de natuur weer te herstellen en te versterken.

- Het voornemen om juist in de uiterwaarden van Wamel, Dreumel en Heerewaarden de natuurwaarden te versterken komt concreet voort uit vier beleidsplannen/beleidsprogramma's: Kaderrichtlijn Water, Natura 2000, het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Nadere Uitwerking Rivierengebied (NURG).
- In de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn afspraken gemaakt om te zorgen dat de waterkwaliteit in Nederland verbetert. Hiervoor moeten onder andere maatregelen worden genomen langs de grote rivieren in Nederland. Om te zorgen dat de opgave goed en doelmatig wordt uitgevoerd, is een MIRT¹-verkenning uitgevoerd. In deze MIRT-verkenning is integraal onderzocht welke maatregelen genomen dienen te worden om de waterkwaliteit zodanig te verbeteren dat aan de Europese doelstellingen wordt voldaan. In deze MIRT-verkenning is geconcludeerd dat het aanleggen van een geul en strangen in de uiterwaarden van Wamel, Dreumel en Heerewaarden een bijdrage levert aan de verbetering van de waterkwaliteit en daardoor bijdraagt aan het realiseren van de KRW-doelen.
- Natura 2000 is de benaming voor een Europees netwerk van natuurgebieden waar belangrijke flora en fauna voorkomen. In deze Natura 2000-gebieden zijn maatregelen nodig om de biodiversiteit in stand te houden ofwel te verbeteren. De uiterwaarden van de Rijntakken (waar UWDH deel van uitmaakt) zijn een belangrijke schakel in dit Europese netwerk. In de uiterwaarden van Wamel, Dreumel en Heerewaarden kunnen belangrijke maatregelen uitgevoerd worden om de biodiversiteit te verbeteren, zoals het realiseren van oobos en leefgebieden van verschillende vogelsoorten.
- Het Gelders Natuurnetwerk betreft tevens een aaneengesloten netwerk aan natuurgebieden. De natuurwaarden van het Gelders Natuurnetwerk zijn vastgelegd in het Natuurbeheerplan. De aanleg van natuurlijke graslanden kunnen de natuurwaarden verder versterken.
- NURG is een programma van het Rijk dat ten doel heeft riviergebonden natuur in de uiterwaarden te realiseren. Inrichting en beheer zijn gericht op deels natuurlijke graslanden en deels grootschalig rivier en moeras landschap (procesnatuur).

Grote delen van de uiterwaarden in Wamel, Dreumel en Heerewaarden zijn als gevolg van de landinrichting van het Land van Maas en Waal reeds in overheidshanden. Dat biedt een kans om de natuuropgaven op voor 2021 te realiseren.

Eind 2013/begin 2014 heeft de provincie Gelderland samen met Dienst Landelijk Gebied, met input van Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer, een préverkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden voor gezamenlijke natuurontwikkeling in de Waaluiterswaarden bij Wamel, Dreumel en Heerewaarden. De préverkenning heeft geleid tot een inrichtingsvisie voor de

¹ MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport.

herinrichting waarin de doelen van meerdere partijen zijn gecombineerd: KRW, Natura 2000, GNN en NURG. Daarnaast biedt een herinrichting kansen om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren en de beleving voor recreanten te versterken. De inrichtingsvisie vraagt om een verdere uitwerking en aanscherping. Partijen zien voordelen om de drie uiterwaarden in samenhang verder te verkennen om te bezien of gezamenlijke realisatie en het bereiken van de natuurdoelen mogelijk is.

In de periode 2016 tot 2019 gaan Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer en de provincie Gelderland gezamenlijk met de planvorming/planstudie aan de slag om de herinrichting mogelijk te maken.

1.2 Milieueffectrapportage voor de herinrichting UWDH

Waarom milieueffectrapportage?

De huidige bestemmingen van de uiterwaarden van Wamel, Dreumel en Heerewaarden maken, conform de doelen van de drie partijen, natuurontwikkeling niet mogelijk. Er is dus een nieuw, ruimtelijk besluit in de vorm van een herziening van de vigerende bestemmingsplannen of een provinciaal inpassingsplan noodzakelijk. De herinrichting van het gebied houdt onder andere in dat geulen worden uitgediept of gegraven. Het is de bedoeling dat de vrijkomende grond in het plangebied wordt gebruikt, bijvoorbeeld voor het verondiepen van bestaande plassen. Naast een aanpassing van ruimtelijke plannen zijn ook vergunningen nodig. Voor het ruimtelijk plan en voor de vergunningen is beide sprake van m.e.r. (beoordelings)plichtige besluiten.

Als initiatiefnemer in de m.e.r.-procedure treedt Rijkswaterstaat op, mede namens de provincie Gelderland en Staatsbosbeheer.

M.e.r. staat voor milieueffectrapportage, een instrument om het milieubelang vroegtijdig en volwaardig mee te nemen in de (ruimtelijke) plan- en besluitvorming rondom een voorgenomen activiteit. Of, wanneer en zo ja hoe de m.e.r.-procedure doorlopen moet worden is vastgelegd in de Wet Milieubeheer en het Besluit-m.e.r. 1994.

Bij m.e.r. wordt onderscheid gemaakt in **plan-m.e.r.** en **project (of besluit)-m.e.r.**

- Plan-m.e.r. is gekoppeld aan niet-concrete en kaderstellende besluiten (zoals structuurvisies of bestemmingsplannen die een kader zijn voor m.e.r.-beoordelingsplichtige besluiten).
- Project-m.e.r. is gekoppeld aan concrete ruimtelijke plannen (met een directe bouwtitel) of aan het verlenen van vergunningen.

De verschillen tussen plan- en project-m.e.r. zijn overigens, zowel ten aanzien van de procedure als ten aanzien van de inhoud (die vooral afhangt van het te nemen besluit) niet groot. Een MER kan tegelijkertijd plan- en project-MER zijn.

Het voornemen leidt tot meerdere m.e.r.-plichtige besluiten. Het ruimtelijk plan (inpassingsplan of bestemmingsplan) is, gezien de aard en omvang van de voorgenomen ontwikkeling, direct en in zichzelf m.e.r.-plichtig, maar tevens plan-m.e.r.-plichtig vanwege de noodzaak een passende beoordeling uit te voeren en omdat het ruimtelijk plan een kader vormt voor m.e.r.-beoordelingsplichtige besluiten. Het op te stellen MER heeft daarom het karakter van zowel een planMER als van een projectMER. Het MER zal worden gebruikt voor zowel het ruimtelijk plan als voor de vergunningen.

Voor de herinrichting van de uiterwaarden geldt op basis van bijlage C van het Besluit Milieueffectrapportage een directe m.e.r.-plicht:

- Er is sprake van de ontginning dan wel wijziging of uitbreiding van de ontginning van steengroeven of dagbouw mijnen, met inbegrip van de winning van oppervlaktedelfstoffen uit de landbodem, anders dan bedoeld in categorie 16.2 of 16.4 van onderdeel C van deze bijlage, met een oppervlakte van 25 hectare of meer.

Omdat het voornemen betrekking heeft op een plangebied dat veel groter is dan 25 ha leidt dit tot een plan-m.e.r.-plicht voor het bestemmingsplan en een project-m.e.r.-plicht voor de ontgrondingenvergunningen.

Voor deze activiteit zal een ontgrondingenvergunning verleend moeten worden. Op basis van dit besluit geldt daarvoor een directe m.e.r.-plicht voor een project-m.e.r.

Daarnaast geldt een m.e.r.-beoordelingsplicht in verband met onderstaande activiteiten :

- Er is sprake van een landinrichtingsproject met functiewijziging van 125 hectare of meer van water, natuur, recreatie of landbouw (categorie D9).
- Er is sprake van de eerste bebossing of de ontbossing dan wel de wijziging of uitbreiding daarvan met het oog op een andere ruimtelijke functie van de grond, voor gronden met een agrarische bestemming of meer. (categorie D27)

De m.e.r.-beoordelingsplicht houdt in dat moet worden nagegaan of op voorhand kan worden uitgesloten dat belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu zullen optreden. Als dat niet het geval is moet een m.e.r. worden doorlopen. Ook kan (vrijwillig) worden gekozen een m.e.r. uit te voeren. Omdat in dit geval al sprake is van een m.e.r.-plicht (en er dus een MER wordt opgesteld) is geen m.e.r.-beoordeling uitgevoerd.

Aangezien significante negatieve effecten op Natura 2000 gebieden op voorhand niet zijn uit te sluiten, geldt vanuit de noodzaak tot het opstellen van een passende beoordeling (in het kader van de Natuurbeschermingswet) de verplichting tot het doorlopen van de m.e.r.-procedure. Deze kans op effecten op Natura 2000 gebieden is overigens ook de reden dat een m.e.r.-beoordeling zou leiden tot de conclusie dat m.e.r. noodzakelijk is.

Procedure

De m.e.r.-procedure wordt gestart met een kennisgeving en een publicatie van deze notitie Reikwijdte en Detailniveau. Vooralsnog is het uitgangspunt dat ten behoeve van de herinrichting van UWDH een provinciaal inpassingsplan wordt opgesteld. De provincie Gelderland is dan het bevoegd gezag. Het is niet uitgesloten dat uiteindelijk door de betrokken overheden wordt gekozen voor herziening van de vigerende bestemmingsplannen. In dat geval worden de gemeenten Maasdriel en West Maas en Waal bevoegd gezag. De gemeenten zijn in kennis gesteld van – en betrokken bij het project en kunnen zo nodig deze bevoegd gezag rol binnen de nu gestarte m.e.r.-procedure overnemen.

1.3 Doel Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Aan de hand van deze notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) raadpleegt het Bevoegd Gezag de wettelijke adviseurs, betrokken bestuursorganen en de commissie-m.e.r. over de reikwijdte en het detailniveau van het Milieueffectrapport (MER). Daarnaast wordt iedereen in de gelegenheid gesteld opmerkingen te maken over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

In deze notitie Reikwijdte en Detailniveau zijn de volgende aspecten omschreven:

- de doelen van de voorgenomen activiteit;
- de alternatieven en varianten;
- de te onderzoeken milieueffecten en op welke manier het onderzoek zal plaatsvinden;
- hoe de omgeving wordt betrokken.

Het raadplegen van de Commissie m.e.r. is in deze fase niet verplicht, maar de initiatiefnemers, Rijkswaterstaat, provincie Gelderland en Staatsbosbeheer, kiezen er voor om de Commissie m.e.r. een advies te laten uitbrengen.

De reacties en adviezen uit de raadpleging en ter inzage legging worden betrokken bij de vaststelling van de definitieve reikwijdte en detailniveau voor het MER.

De zienswijzen op deze notitie Reikwijdte en Detailniveau kunnen worden gericht aan:

College van Gedeputeerde Staten van Gelderland
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

Per mail:

Post@gelderland.nl

Altijd o.v.v. zaaknummer 2017-001539

Zienswijze Herinrichting uiterwaarden Wamel, Dreumel en Heerewaarden.

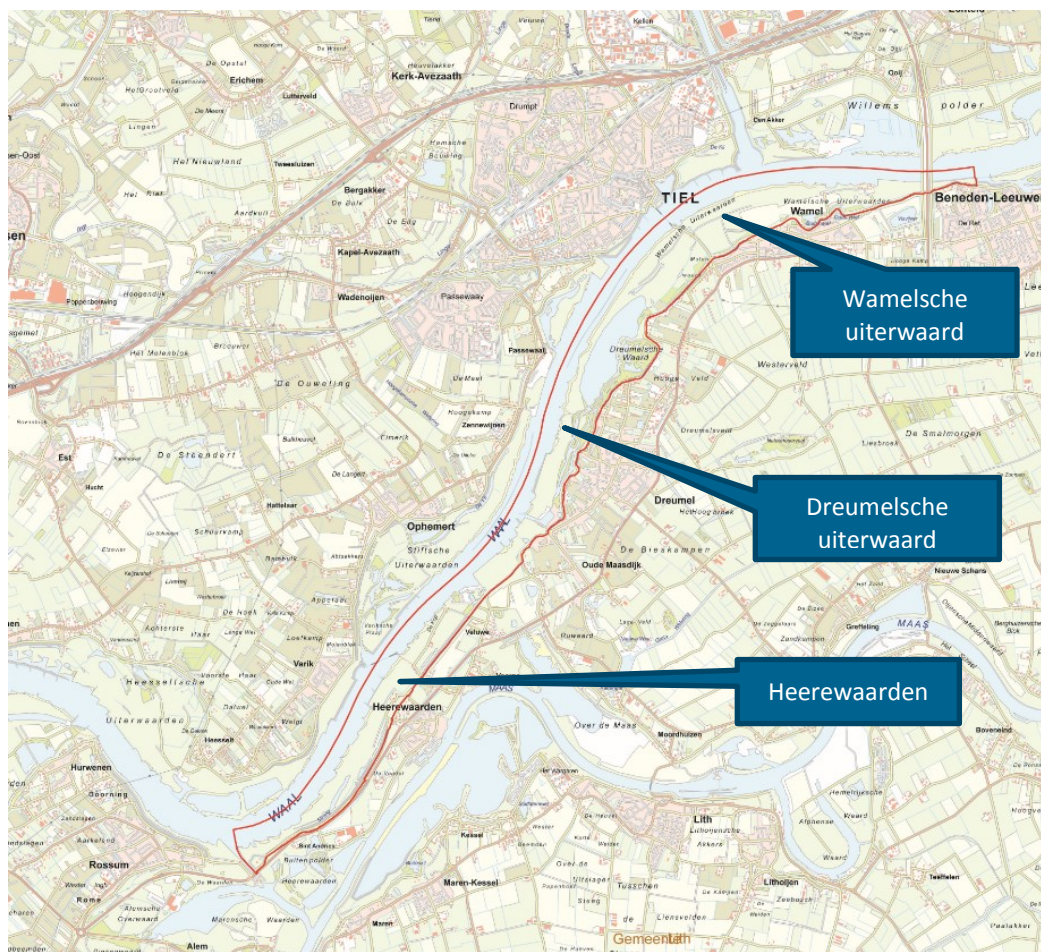
1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de uitgangssituatie voor de notitie Reikwijdte en Detailniveau. De beschrijving van de huidige situatie, samenhang met andere projecten en de referentiesituatie komen in dit hoofdstuk aan bod. Hoofdstuk 3 gaat in op de voorgenomen ontwikkeling. In dit hoofdstuk worden de doelstellingen van het project en te onderzoeken alternatieven en varianten toegelicht. Hoofdstuk 4 gaat in op hoe in het milieueffectrapport de effecten van de ingrepen worden getoetst. De procedure en participatiemogelijkheden worden beschreven in hoofdstuk 5.

2 De uitgangssituatie

2.1 Het plan- en studiegebied

De uiterwaarden Wamel, Dreumel en Heerewaarden vormen het plangebied. Met het **plangebied** wordt het gebied bedoeld dat in het ruimtelijk plan wordt opgenomen. Het is niet uitgesloten dat de begrenzing van het plangebied gedurende het onderzoek nog zal wijzigen. Voorsnog is als plangebied aangehouden het gehele gebied tussen Waal en winterdijk. De winterdijk valt niet binnen het plangebied. In de uiterwaarden zijn restanten van strangen en nevengeulen aanwezig. De drie uiterwaarden hebben elk hun eigen karakter.

Figuur 2.1: Plangebied

De Wamelse uiterwaard is een relatief brede uiterwaard in de binnenbocht van de Waal, met veel waardevolle natuurelementen langs de dijk. Deze uiterwaard sluit aan de westkant direct aan op de Dreumelse uiterwaard en loopt aan de oostkant door tot Beneden Leeuwen (net onder de Prins Willem Alexanderbrug). Markante plaatsen zijn het veerhuis tegenover Tiel en de oude steenfabriekslocatie De Hul. De uiterwaard is grotendeels in gebruik door de landbouw. In de uiterwaard ligt een zomerkade, van belang voor de waterhuishouding. In de Wamelse uiterwaard zijn 5 woningen gelegen. De Wamelse uiterwaard ligt in de gemeente West Maas en Waal.

De Dreumelse uiterwaard loopt vanaf het noorden van de Vonkerplas tot Bato's erf. Het is een relatief smalle uiterwaard met oude en deels vergaven strangen en weilanden. In het zuidelijk deel was ooit een overlaat tussen Waal en Maas. In het gebied bevindt zich nog een scheepswerf. Delen zijn in gebruik als landbouwgrond. Andere delen zijn ingericht als natuur en worden beheerd door Staatsbosbeheer. In de Dreumelse uiterwaard zijn geen woningen gelegen. Dreumelse uiterwaard ligt in de gemeente West Maas en Waal.

De uiterwaarden van Heerewaarden lopen vanaf kanaal Sint Andries tot en met Bato's erf, tussen de Waal en de winterdijk van (Heerewaarden). De Waaldijk maakt onderdeel uit van dijkkringgebied 40. Bato's erf is een oud steenfabrieksterrein gelegen op een hoge zeer oude zandkop waar de Waal en Maas elkaar naderen, en recent door de provincie ingericht als natuurgebied en rivierpleisterplaats. Zuidwestelijk daarvan in de stroomluwte ligt een reliëfrijke uiterwaard met een oeverwal, voornamelijk nog in landbouwkundig gebruik. In de uiterwaarden van Heerewaarden zijn 16 woningen gelegen (betreft woningen op De Kop, Oude Oven en Molendijk). De uiterwaarden van Heerewaarden liggen in de gemeente Maasdriel. .

Het studiegebied van het MER betreft het gebied tot waar zich mogelijke (milieu)effecten kunnen voordoen als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling. In dit geval de herinrichting van de uiterwaarden Wamel, Dreumel en Heerewaarden. Het studiegebied is daarmee groter dan het plangebied. De omvang van het studiegebied kan per milieuaspect verschillen. Bij de beschrijving van de milieueffecten in het MER wordt per effect aangegeven welk studiegebied daar bij hoort.

2.2 Samenhang met andere projecten

In het winterbed van de Waal speelt een aantal programma's en projecten die gericht zijn op het verbeteren van de hoogwaterveiligheid en de doorstroming van de Waal (zie figuur 2.1). Het gaat om strategische programma's voor de midden- en langere termijn en om meer concrete projecten. Deze ontwikkelingen kunnen relevant zijn voor de beoogde herinrichting. Voor de herinrichting van UWDH zijn onderstaand ontwikkelingen (mogelijk) van belang.

Stroomlijn

In het najaar van 2016 is gestart met het verwijderen van de begroeiing langs de uiterwaarden van Wamel, Dreumel en Heerewaarden in het kader van het Programma Stroomlijn. Op grond van het Rivierkundig beoordelingskader – een AMvB bij de Waterwet-, gelden er strikte eisen aan de verandering van vegetatie in de stroombaan. Zogenaamde verruwing in de uiterwaarden kan de rivier opstuwen bij hoge waterstanden. Het Programma 'Stroomlijn' verwijdert begroeiing op plekken waar deze het grootste effect heeft op de waterstand. De beoogde eindsituatie is vastgelegd in de 'Vegetatielegger' hierin staat concreet aan welke eisen de begroeiing moet voldoen.

Het project 'Natuurontwikkeling in de uiterwaarden van Wamel, Dreumel en Heerewaarden' houdt rekening met de doelen van het Programma Stroomlijn. Eén van de randvoorwaarden van het project UWDH is dat de natuurontwikkeling geen effect heeft op de waterstanden. Daarnaast wordt het programma Stroomlijn beschouwd als autonome ontwikkeling. Dit betekent dat bij de berekening van de rivierkundige effecten (zie H4) er rekening mee wordt gehouden dat de maatregelen van het project Stroomlijn zijn uitgevoerd.

Hoogwaterbeschermingsprogramma en nieuwe hoogwaterbeschermingsprogramma

De rivierdijken zijn niet zo stevig als gedacht. Studies van waterschappen langs de grote rivieren laten zien dat dijken kunnen bezwijken als er te veel zand onder de dijk uitspoelt (piping). En ook als er water overheen loopt (overloop) of slaat (golfoverslag). Tijdens de laatste toetsronde, in

2011, keurde Waterschap Rivierenland delen van de dijken langs de Waal af. Deze moeten versterkt en verhoogd worden. Dat staat in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Waterschap Rivierenland heeft dat berekend met de nieuwe normen voor waterveiligheid die het Kabinet in 2015 invoerde in 2017 van kracht worden. Deze normen houden niet alleen rekening met de kans dat een dijk bezwijkt, maar weegt ook mee hoe groot dan de schade is. Zowel voor de gemeenschap als voor de economie. In het Gelderse rivierengebied zijn deze gevolgen groot. Zo zullen de trajecten aan de Noordzijde van de Waal op korte termijn versterkt moeten worden. In het kader van het nieuwe Hoogwaterbeschermingsprogramma is dijkversterking bij Wamel, Dreumel en Heerewaarden pas na 2025 aan de orde en maakt geen onderdeel uit van het project UWDH

Deltaprogramma

In het Deltaprogramma maken overheden plannen om Nederland nu en in de toekomst te beschermen tegen overstromingen. De provincies Gelderland, Noord-Brabant en Zuid-Holland, de aangrenzende gemeentes en de waterschappen Rijn & IJssel en Rivierenland (de regio) hebben samen met Rijkswaterstaat in 2014 de zogenaamde Voorkeursstrategie (VKS) Waal en Merwedens opgesteld. Met deze strategie zetten zij in op een 'krachtig samenspel' van dijkverbetering en rivierverruiming. Een belangrijke maatregel in de strategie is de rivierverruiming Varik-Heesselt (VaHe). Deze maatregel bestaat uit de aanleg van een hoogwatergeul langs de dorpen Varik en Heesselt. Zo'n geul verbetert de doorstroming van de Waal ter hoogte van Heesselt. Daarnaast is waterschap Rivierenland in 2015 met instemming van het Rijk gestart met een verkennend onderzoek naar de dijkverbetering Tiel-Waardenburg (TiWa). De waterkeringen op dit traject voldoen niet aan de wettelijke normen. Daarom is deze dijkverbetering opgenomen in het hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Vanwege de inhoudelijke en procedurele samenhang tussen de rivierverruiming VaHe en de dijkverbetering TiWa hebben de regionale bestuurders en de minister van Infrastructuur en Milieu besloten om beide projecten in één MIRT-verkenning te onderzoeken. Voor deze samenhangende projecten is in 2016 een NRD gepubliceerd die de start vormt van de m.e.r. die informatie moet opleveren voor het voorkeursalternatief voor de beide projecten samen. De Verkenning moet in 2018 leiden tot één voorkeursalternatief voor zowel de rivierverruiming als de dijkversterking. Dan wordt duidelijk hoe de dijk tussen Tiel en Waardenburg wordt versterkt. En of de Waal aanvullend wordt verruimd en zo ja, in welke vorm.

Er is een wisselwerking tussen de MIRT-procedure bij Varik en Heesselt en UWDH. Ten eerste heeft de keuze voor maatregelen bij Varik en Heesselt invloed op de waterstanden bij de uiterwaarden van Wamel, Dreumel en Heerewaarden. Ten tweede wordt in het kader van de rivierverruiming VaHe ook gekeken naar mogelijke rivierverruimende maatregelen in andere uiterwaarden aan de Waal, waaronder de uiterwaarden van Wamel, Dreumel en Heerewaarden. In de paragraaf referentiesituatie wordt nader toegelicht hoe deze wisselwerking positie krijgt in de m.e.r.-procedure.

Ruimte voor de Rivier

In het kader van Ruimte voor de Rivier zijn de kribben in Waal verlaagd en tussen Ophemert en Wamel langsdammen gerealiseerd. Tot 2018 loopt een programma om de werking van deze langsdammen te monitoren.

Figuur 2.2: Projecten in de omgeving.

2.3 Beleidsmatige en wettelijke randvoorwaarden

Beleidskaders bieden randvoorwaarden aan de voorgenoemde activiteit. In het MER wordt ingegaan op de belangrijkste aspecten en randvoorwaarden van relevante beleidskaders. Hierbij wordt in ieder geval ingegaan op:

Rijksbeleid

- Structuurvisie Infrastructuur en Milieu (2012)
- Besluit Algemene Regels Ruimtelijke Ordening (Barro)
- Wet Natuurbescherming (Het Rijk of provincie is bevoegd gezag)
- Waterwet (Rijkswaterstaat of waterschap is bevoegd gezag)
- Natura 2000 – beheerplan, in ontwerp vastgesteld.
- Kaderrichtlijn Water
- Beheer- en ontwikkelplan Rijkswateren 2015

Provinciaal beleid

- Natuurbeheerplan provincie Gelderland
- Omgevingsvisie en Omgevingsverordening Gelderland (2015) Structuurvisie WaalWeelde West
- Voorkeursstrategie Waal en Merwedede
- Beleef de Waal

Gemeentelijk beleid

- Structuurvisie Dorpen 2025 (2015) en Structuurvisie Buitengebied 2020 (2010)
- Structuurvisie Maasdriel (2011)
- Visie recreatie en toerisme (2016)
- Landschapsontwikkelingsplan (2011)
- Afwegingskader Bodemstoffen (2011)

2.4 De referentiesituatie

De huidige situatie en de autonome ontwikkelingen vormen de referentie bij het bepalen en beoordelen van de effecten van de herinrichting van de uiterwaarden Wamel, Dreumel en Heerewaarden. Met de autonome ontwikkeling wordt de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van het gebied bedoeld, zonder de realisatie van de herinrichting. Autonome ontwikkelingen kunnen ruimtelijke ontwikkelingen zijn waarover reeds concrete besluitvorming heeft plaatsgevonden en om het uitvoeren van vastgesteld beleid.

Het is de bedoeling om in het MER voor UWDH het jaar 2030 als referentie te hanteren. Dit is ongeveer 10 jaar na de geplande realisatie. Voor dit jaar is gekozen omdat dan op een goede manier rekening gehouden kan worden met het tot ontwikkeling komen van natuurwaarden in het plangebied.

Gezien de ontwikkelingen in het rivierengebied, zoals beschreven in paragraaf 2.2, is het noodzakelijk dat in het MER een duidelijke beschrijving van de referentiesituatie wordt opgenomen. Voor het project UWDH is uitgangspunt dat de maatregelen zoals opgenomen in het programma Stroomlijn en Ruimte voor de Rivier zullen worden uitgevoerd.

Zoals in paragraaf 2.2 is toegelicht is er een wisselwerking tussen de MIRT-procedure bij Varik en Heesselt en UWDH. Het wel of niet nemen van rivierverruimende maatregelen bij Varik en Heesselt heeft invloed op de waterstanden bij de uiterwaarden van Wamel, Dreumel en Heerewaarden. Om nader inzicht te krijgen in deze effecten wordt voor dit aspect als onderdeel van het MER een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd. Deze gevoeligheidsanalyse beschrijft welke gevolgen de eventuele hoogwatergeul zal hebben op de overstromingsfrequentie van de uiterwaarden in het plangebied en of dit effect relevant is voor de gewenste ontwikkeling van natuurwaarden. De rivierverruimende maatregelen (en de beoordeling daarvan) zijn vooral gericht op het maatgevend hoogwater, terwijl voor de natuurdoelen in het plangebied vooral de 'normale' fluctuaties in afvoer en waterstanden relevant zijn. De verwachting is dat een hoogwatergeul weinig effect zal hebben op de voor de natuur relevante waterstanden. Omdat hierover nog geen zekerheid bestaat wordt de gevoeligheidsanalyse uitgevoerd.

De MIRT-procedure voor Varik en Heesselt/Tiel Waardenburg loopt parallel aan de m.e.r.-procedure voor Wamel, Dreumel en Heerewaarden; oftewel er is nog geen duidelijkheid over de rivierverruiming VaHe als het milieueffectrapport voor UWDH wordt opgesteld.

Voor het beoordelen van de effecten van de aanlegfase wordt gekeken naar de situatie in het jaar 2020, omdat naar verwachting in dit jaar de uitvoering van de werkzaamheden plaatsvindt.

3 De voorgenomen activiteit

3.1 Wat is het doel van de herinrichting?

Het doel van de herinrichting van de uiterwaarden van Wamel, Dreumel en Heerwaarden is om een schoon en gezond leefgebied te creëren voor mens, dier en plant. Hiertoe worden maatregelen getroffen om de visstanden te verbeteren en meer ruimte te bieden aan andere riviergebonden natuur. Dit doel is vertaald in verschillende Europese, Rijks- en provinciale beleidsprogramma's: de Kaderrichtlijn Water, Natura 2000, NURG en GNN. Daarnaast is het belangrijk dat de ruimtelijke kwaliteit van het gebied gewaarborgd blijft.

De Europese Kaderrichtlijn Water is gericht op het verbeteren van de waterkwaliteit en fysieke gesteldheid van de rivier. Natura 2000 is gericht op het creëren van een aaneengesloten netwerk van natuurgebieden. Specifiek voor de uiterwaarden van Wamel, Dreumel en Heerwaarden is het doel om het leefgebied van de kamsalamander uit te breiden, twee boskernen te realiseren die een substantiële bijdrage te leveren aan de instandhoudingsdoelstellingen en foerageergebied en rustgebied te vergroten voor bepaalde vogelsoorten. Vanuit NURG² en GNN is er de doelstelling om in de Kop van Heerwaarden, Wamel en Dreumel nieuwe natuur te ontwikkelen, conform het Natuurbeheerplan 2017.

Meekoppelkansen

Naast de doelstellingen voor natuur wordt er gekeken naar meekoppelkansen op het gebied van ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid. Het streven is dat de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid minimaal op een gelijk niveau blijven. Waar er zich meekoppelkansen voordoen, kunnen de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid verbeterd worden, bijvoorbeeld door de aanleg van recreatieve verbindingen en de ecologische verondieping van de zandwinningsplas.

Geen doelstelling hoogwater

Voor het project UWDH geldt geen doelstelling ten aanzien van het verlagen van het maatgevend hoogwater. Op basis van eerdere afwegingen en keuzes is er voor gekozen het plangebied van UWDH te gebruiken voor de natuuropgaven. Het realiseren van de natuurdoelstellingen is slecht te verenigen met inrichtingsmaatregelen die nodig zouden zijn voor een bijdrage aan het verlagen waterstanden bij hoge rivierafvoeren.

Dit laat onverlet dat het project **waterstandsneutraal** moet zijn: het project mag geen effect hebben op de rivier en/of hoogwaterstanden. Dit is onderdeel van de vereisten van het Rivierkundig Toetsingskader.

3.2 Toelichting (totstandkoming) van het plan

3.2.1 Wat ging vooraf?

Visie Fort St. Andries

De plannen voor natuurontwikkeling in de uiterwaarden van Wamel, Dreumel en Uiterwaarden zijn niet nieuw. Eind jaren '90 is vanuit het Rijk met de Nadere Uitwerking Rivierengebied (NURG)

² NURG staat voor 'Nadere Uitwerking Rivierengebied' en is een uitvoeringsprogramma gericht op het realiseren van natuurontwikkeling in het rivierengebied.

de visie Fort Sint Andries vastgesteld, zijn gronden aangekocht en heeft ruilverkaveling plaatsgevonden met als doel om meer natuurwaarden in de uiterwaarden te realiseren.

Structuurvisie WaalWeelde West

Met als doel om een duurzame inrichting van het buitendijks gebied van (een deel van) de Waal te creëren, is in de periode 2012 tot 2015 de Structuurvisie WaalWeelde West (SVWW) opgesteld³⁴. In het kader van de Structuurvisie WaalWeelde West is met behulp van een milieueffectrapportage bekeken welke uiterwaarden geschikt zijn om ruimte te bieden aan de rivier en welke uiterwaarden geschikt zijn voor natuurontwikkeling of ruimtelijke economische functies. In deze visie is geconcludeerd dat de Kop van Heerewaarden van alle uiterwaarden het meest geschikt is voor natuurontwikkeling, gezien de kenmerken van het gebied. De structuurvisie WaalWeelde West is in juli 2015 vastgesteld door Provinciale Staten van Gelderland. De gemeente Maasdriel heeft de structuurvisie WaalWeelde West in 2016 vastgesteld. De structuurvisie WaalWeelde West is een richtinggevend beleidskader dat vraagt om een meer gedetailleerde alternatievenafweging.

Préverkenning 2014

In 2014 is een specifiek voor de uiterwaarden van Wamel, Dreumel en Heerewaarden een préverkenning⁵ uitgevoerd om de alternatieven voor natuurontwikkeling te verkennen, mede naar aanleiding van de Structuurvisie WaalWeelde West. In het kader van de préverkenning zijn twee scenario's verkend: 'Basisnatuur' en 'Natuur+'. Het scenario 'Basisnatuur' is gericht op het realiseren van een basiskwaliteit natuur tegen minimale inspanningen en op korte termijn realiseerbaar. In dit scenario wordt het buitenkaads gebied ingericht met bloemrijk grasland en is er volop ruimte voor agrarisch medegebruik. In dit scenario is de KRW-opgave niet meegenomen. In het scenario 'Natuur+' is gezocht naar een afgewogen ontwerp dat binnen de randvoorwaarden invulling geeft aan de kansen voor verdere natuurontwikkeling, tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten. Met dit scenario is de ontwikkeling van KRW doelen wel mogelijk. Centraal in dit ontwerp staat het aantakken op de Waal van in totaal vier te graven geulen, waarvan één meestromend. Daarmee ontstaan meer dynamiek en gradiënten in de uiterwaarden, meer open water, slikkige oevers en meer gradiënten van nat naar droog. Daarnaast wordt ingezet op natuurlijke graslanden op hoge zandige oeverwallen.

In de préverkenning is een afweging gemaakt tussen beide scenario's op basis van een aantal factoren:

- In hoeverre sluit het plan aan bij de doelen uit de Structuurvisie WaalWeelde West?
- Is het plan vergunbaar op basis van de Waterwet, Natuurbeschermingswet en de Ontgrondingenwet?
- Wat zijn de kosten en is er zicht op financiering?
- Welke belangen spelen er in de omgeving?

Door de samenwerkende partijen de provincie Gelderland, Staatsbosbeheer en Rijkswaterstaat is besloten op het scenario Het Natuur+ in de verdere planvorming uit te werken. Er is voor dit scenario gekozen, vanwege de natuurwinst, aansluiting bij de kaders uit de Structuurvisie WaalWeelde West en de mogelijkheid voor meekoppelkansen. In het kader van de préverkenning is geen milieueffectrapport opgesteld.

³ Provincie Gelderland (2015). Structuurvisie WaalWeelde West.

⁴ De structuurvisie WaalWeelde West betreft ook het grondgebied van de uiterwaarden van de gemeente Maasdriel. De uiterwaarden van de gemeente West Maas en Waal vallen niet binnen de structuurvisie.

⁵ Provincie Gelderland (2014). Preverkenning Uiterwaarden bij Wamel, Dreumel en Kop van Heerewaarden.

MIRT-2 verkenning KRW & Beheer en ontwikkelplan Rijkswateren

In 2015 is door Rijkswaterstaat een integrale MIRT-2 verkenning uitgevoerd waarin de effecten van de KRW-maatregelen, waaronder de Uiterwaarden van Wamel en Dreumel zijn beschouwd. De MIRT-2 beslissing is reeds genomen.

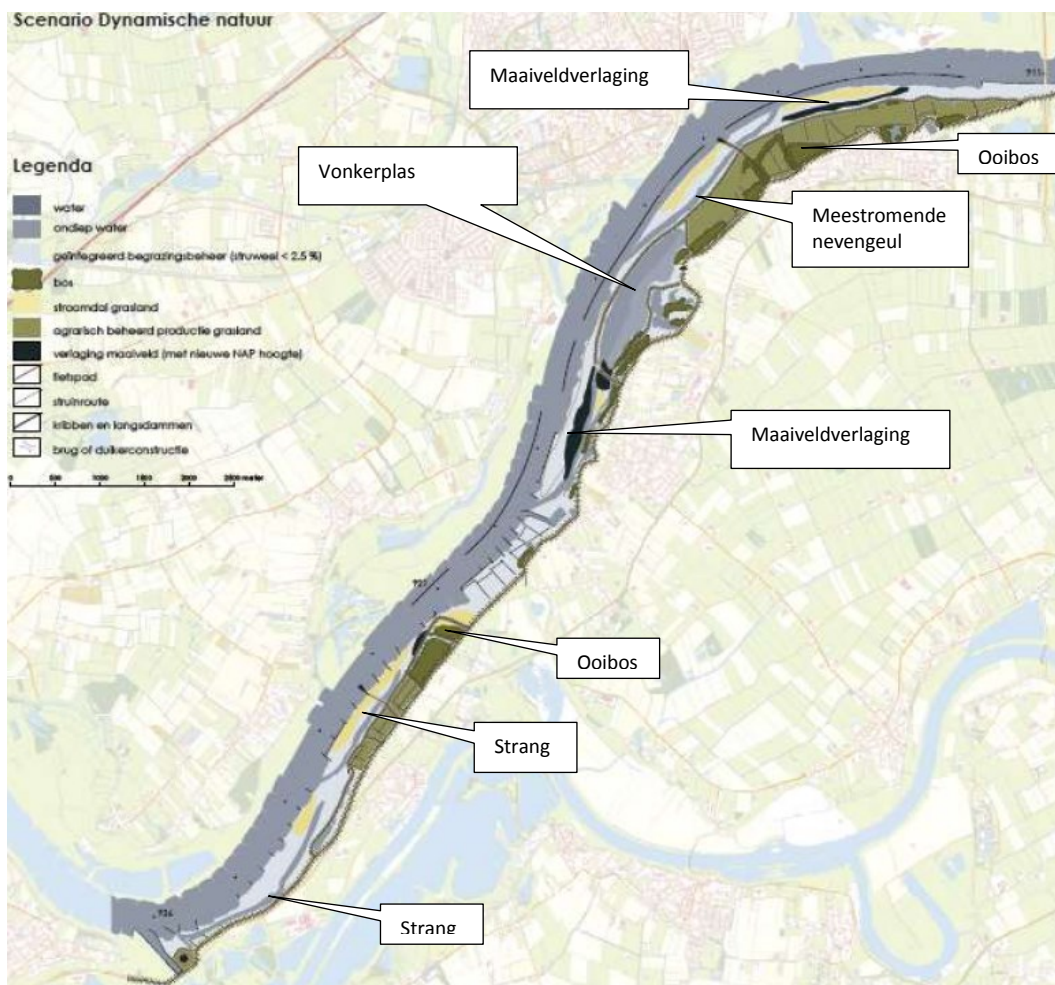
Het Beheer- en ontwikkelplan Rijkswateren is het plan waarin Rijkswaterstaat, als beheerder van de rijkswateren, aangeeft welke maatregelen hij in de planperiode neemt voor de ontwikkeling, werking en bescherming van de rijkswateren. In het kader van het beheer- en ontwikkelplan is een planMER⁶ opgesteld, dat zich tevens richt op de KRW-maatregelen. In dit milieueffectrapport is in algemene zin geconcludeerd dat de strangen en nevengeulen een positieve invloed hebben op de waterkwaliteit en natuurwaarden.

3.2.2 Inrichtingsschets als vertrekpunt voor uitwerking plan

Het vertrekpunt voor de verdere uitwerking van de plannen is de inrichtingsschets uit de préverkenning in 2013. In dit plan wordt in totaal circa 500 hectare natuur integraal ingericht en beheerd, daarvan is circa de helft nieuwe natuur. De natuuropgave wordt grotendeels buiten de zomerkades gerealiseerd. Een groot deel betreft de ontwikkeling van natuurlijk grasland. Een deel hiervan is ooibosontwikkeling in de Kop van Heerewaarden. Daarnaast is in de bocht bij Wamel een meestromende nevengeul en plaatselijke maaiveldverlaging voorzien. De Vonkerplas (zandwinplas bij Dreumel) wordt deels verondiept, gericht op het vergroten van de ecologische kwaliteiten. De plas wordt verder aangetakt via een geul op de Waal. In de Kop van Heerewaarden worden twee grotendeels bestaande strangen 1-zijdig aangetakt en verder uitgediept en verlengd. Het is de bedoeling dat ooibos wordt ontwikkeld in de stroomluwte van Bato's Erf. Verder worden recreatieve mogelijkheden verkend.

De inrichtingsschets is uitgangspunt voor verder onderzoek en verdere verkenning. In de nadere uitwerking van de plannen kan de exacte locatie en lengte van de geulen en strangen, het ooibos en de maaiveldverlaging nog wijzigen. Uitgangspunt voor de inrichtingsschets is dat zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de aanwezige resten van strangen en nevengeulen in het gebied.

⁶ Rijkswaterstaat (2015). Milieueffectrapport Beheer en Ontwikkelplan Rijkswateren.

Figuur 3.1: Voorlopige inrichtingsschets préverkenning Wamel, Dreumel en Heerewaarden, betreft Natuur + - scenario uit de préverkenning 2013

3.3 Alternatieven en varianten

Het besluit om de uiterwaarden van Heerewaarden te herinrichten ten behoeve van natuurontwikkeling (KRW en Natura 2000) volgt na alternatievenafweging in het kader van de Structuurvisie WaalWeelde West. In de MER wordt daarom uitgegaan van één alternatief: natuurontwikkeling. In het kader van de préverkenning is een eerste inrichtingsschets gemaakt waarin de verschillende natuurdoelen zijn gecombineerd (het Natuur+ - scenario). Deze inrichtingsschets is het startpunt voor de verdere uitwerking van het alternatief. Dit alternatief wordt afgewogen tegen het referentiealternatief (zie paragraaf 2.4).

De exacte herinrichting van het gebied wordt verder uitgewerkt in een proces met publieke en private stakeholders. Hierbij worden verschillende varianten onderzocht en afgewogen. Deze varianten hebben bijvoorbeeld betrekking op de exacte locaties van het ooibos of maaiveldverlaging, de mogelijkheden voor extensieve recreatie en de methode van natuurbeheer. De mogelijkheden voor beheer van natuur door agrarische partijen wordt onder andere onderzocht. Daarnaast zijn er verschillende varianten ten aanzien van het ecologisch verondiepen van de zandwinningsplas.

Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Herinrichting uiterwaarden Wamel, Dreumel en Heerewaarden

projectnummer 0412660.00

1 februari 2017

Provincie Gelderland - Gebiedsontwikkeling

De beschrijvingen van de milieueffecten uit het MER vormen input voor de integrale vergelijking van de varianten, waarbij tevens wordt gekeken naar bijvoorbeeld kosten en draagvlak. Deze integrale vergelijking wordt los van het MER uitgevoerd en in een apart document vastgelegd.

4 De wijze van effectbeschrijving

4.1 Aanpak

In het MER worden het doelbereik en de effecten van het alternatief en de varianten in beeld gebracht ten opzichte van de referentiesituatie. De referentiesituatie is de combinatie van de huidige situatie inclusief autonome ontwikkelingen, zoals beschreven in paragraaf 2.4. In principe wordt gekeken naar het jaar 2030, voor effecten in de aanlegfase is ook het jaar 2020 van belang.

Thema's	Aspect	Beoordelingscriteria	Methode
Doelbereik	Natuur	Kwantiteit (arealen)	kwantitatief
		Abiotische condities	kwalitatief
		Kwaliteit (soorten)	kwalitatief
	Water	Effect op KRW-doelen	kwalitatief en kwantitatief
Rivier en waterkeringen	Rivierkunde	Effect op de waterstand in de Waal	kwantitatief modelonderzoek
		Morfologie: Mate van sedimentatie in de Waal (baggerwerk, hinder)	kwantitatief modelonderzoek
		Mate van dwarsstroming in de vaargeul (hinder scheepvaart)	kwalitatief
	Waterkeringen	Effect op de waterkeringen	kwalitatief en kwantitatief
Grond- en oppervlakte-water	Waterkwantiteit	Effect op kwel en grondwaterstanden	Kwantitatief modelonderzoek
		Effect op het oppervlaktewatersysteem	kwalitatief
	Waterkwaliteit	Effect op (grond)waterkwaliteit	kwantitatief
Natuur en biodiversiteit	Beschermd gebieden	Effect op Natura 2000 gebieden	kwantitatief en kwalitatief
		Effect op overige beschermde gebieden	kwalitatief
	Beschermd soorten	Effect op beschermde flora en fauna en rode lijst soorten.	kwalitatief
Bodem	Bodemkwaliteit	Effect op (water)bodemkwaliteit	kwantitatief
	Aardkundige waarden	Effect op aardkundige waarden	kwalitatief
Landschap, cultuurhistorie en archeologie	Landschap	Effect op landschappelijke waarden Effect op visuele kwaliteit	kwalitatief
	Cultuurhistorie	Effect op cultuurhistorische waarden: • objecten • structuren	kwalitatief
	Archeologie	Effect op archeologische waarden: • archeologische verwachtingswaarde • archeologische beschermde waarden	kwalitatief
Woon- en leefmilieu	Wonen en werken	Effect op woonfunctie	kwantitatief
		Effect op leefbaarheid	kwalitatief
		Effect op ontwikkelingsmogelijkheden bedrijven	kwalitatief
	Recreatie	Effect op bestaande recreatieve functies	kwalitatief
		Mogelijkheden voor recreatief gebruik (fiets- en wandelrecreatie, vissen e.d.)	kwalitatief
	Verstoring	Kans op verstoring door ongewenst gebruik	kwalitatief
	Verkeer	Effect op verkeersafwikkeling	kwalitatief
Effect op verkeersveiligheid		kwalitatief	
Landbouw	Landbouw	Verandering areaal landbouwgrond	kwantitatief
		Bereikbaarheid percelen	kwalitatief
		Effect op kwaliteit agrarische grond	kwalitatief
Hinder tijdens aanleg	Hinder tijdens aanleg	Effect op de omgeving in de aanlegfase	kwalitatief

Tabel 4.1: Beoordelingskader

De beoordeling van effecten van de herinrichting van de uiterwaarden Wamel, Dreumel en Heerewaarden vindt plaats aan de hand van bovenstaand beoordelingskader.

Voor de vergelijking van de varianten worden de effecten van de verschillende alternatieven met plussen en minnen op een zevenpuntsschaal gescoord (van ++ naar - -) ten opzichte van de referentiesituatie (zie tabel 4.2).

Tabel 4.2 Beoordelingsschaal

beoordelingsscore	betekenis
++	groot positief effect ten opzichte van de referentiesituatie
+	positief effect ten opzichte van de referentiesituatie
0/+	gering positief effect ten opzichte van de referentiesituatie
0	verwaarloosbaar effect ten opzichte van de referentiesituatie
0/-	gering negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie
-	negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie
--	groot negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie

De beschrijvingen van de milieueffecten uit het MER vormen input voor de integrale vergelijking van de alternatieven, waarbij tevens wordt gekeken naar kosten, techniek en draagvlak. Deze integrale vergelijking wordt los van het MER uitgevoerd en in een apart document vastgelegd.

4.2 Per thema

4.2.1 Inleiding

In onderstaande paragrafen is voor de belangrijkste onderdelen van het beoordelingskader aangegeven op welke manier (bij de huidige inzichten) het doelbereik en de effecten van de herinrichting in beeld zullen worden gebracht. Mogelijk leidt dat voortschrijdend inzicht zal leiden tot aanpassingen in het beoordelingskader en van de effectvoorspellingstechnieken die zullen worden gebruikt voor het MER.

4.2.2 Doelbereik

De doelstellingen van de herinrichting UWDH zijn (zie hoofdstuk 3) geformuleerd in termen van de hoeveelheid (areaal) natuur die wordt gerealiseerd en van de kwaliteit van de natuur die zal ontstaan. Daarbij gaat het bijvoorbeeld over de geschiktheid van de biotopen voor (doel)soorten.

Doelbereik Natuur

In het MER wordt beschreven welke gebieden worden omgevormd tot gebieden met een natuurbestemming en natuurwaarden. Ook wordt een voorspelling opgenomen van de natuurkwaliteit die kan ontstaan op basis van de (abiotische) condities die zullen worden gemaakt en het beheer dat zal worden gevoerd. Voorbeelden van deze condities zijn bijvoorbeeld de stroomsnelheid in de geulen, de overstromingsfrequentie, de frequentie van meestromen en het optreden van sedimentatie in de geulen, met daarin o.m. opgenomen de benodigde beheerruimte (bijv. m.b.t. sedimentatie in de geulen en strangen, en vegetatieontwikkeling. In het MER zal voor de kwaliteitsbeoordeling vooral gebruik worden gemaakt van deskundigenoordeel, waarbij voor de

abiotische omstandigheden zo mogelijk gebruik zal worden gemaakt van resultaten van modelstudies (zie paragraaf 4.2.3).

Doelbereik water

Vanuit de verplichtingen voor het plangebied die voortvloeien uit de KRW zijn doelen voor de waterkwaliteit geformuleerd. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om oppervlakte van geulen en strangen gekoppeld aan eigenschappen als stroomsnelheid en frequentie van meestromen. In het MER zal worden beschreven in welke mate het oppervlaktewater in het plangebied bijdraagt aan deze doelstellingen.

4.2.3 Effecten op de rivier en waterkeringen

Rivier

Randvoorwaarde voor het project is dat de herinrichting UWDH geen opstuwend effect mag hebben bij hoogwater op de Waal. Voor de rivierkundige beoordeling van het alternatief en varianten is het Rivierkundig Beoordelingskader (RBK) versie 3.0 van 1 januari 2014^[1] de basis.

Conform dit kader worden in het MER de volgende effecten van de herinrichting beoordeeld:

- effect van de herinrichting en het beheer op de relevant hoogwaterstanden;
- effect op de morfologie van de rivier en de afgeleide effecten van sedimentatie en de noodzaak van baggerwerk, zowel in de rivier als in het plangebied;
- hinder voor de scheepvaart door dwarsstromen.

Bij de modellering en beschrijving van de effecten op de rivier wordt rekening gehouden met de ontwikkelingen die in de referentiesituatie aan de orde zijn, zoals de inmiddels gerealiseerde langsdammen, de ingrepen van Stroomlijn en – als daarvoor wordt gekozen- de rivierruiming Varik-Heesselt. Te zijner tijd zal moeten worden vastgesteld van welk maatgevend hoogwater zal worden uitgegaan. Dit is van belang vanwege de randvoorwaarde dat de herinrichting geen (verhogend) effect mag hebben op maatgevend hoogwater. Een hoogwatergeul leidt tot verlaging van het maatgevend hoogwater. Voor de herinrichting zou het aanleggen van de hoogwatergeul Varik-Heesselt dus kunnen betekenen dat van een ander (lager) maatgevend hoogwater moet worden uitgegaan.

Waterkeringen

In het MER zal worden beschreven of de inrichting effecten kan hebben op de kwaliteit en robuustheid van de waterkeringen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als dicht bij een dijk een ontgroning plaatsvindt of doordat de herinrichting van de uiterwaarden effect heeft op de stabiliteit van een dijk, als afgeleid effect van invloed op het grondwatersysteem ter plaatse van een dijk. Als dat het geval is zal in het MER worden opgenomen welke maatregelen kunnen worden genomen om die effecten te voorkomen of te mitigeren. Waar nodig zullen daartoe in het kader van het MER berekeningen worden uitgevoerd.

4.2.4 Grond- en oppervlaktewater

Effect op grondwater (stroming en standen)

De ingreep in de uiterwaarden kan effect hebben op zowel het grondwater als het oppervlaktewater in het studiegebied. Volgens de huidige inzichten is het mogelijk dat de herinrichting van de uiterwaarden effect heeft op de kwelsituatie of eventuele verdroging in binnendijkse gebied

^[1] Voor het MER wordt voorsnog uitgegaan van het vigerende RBK. Als tijdens de uitvoering van het MER duidelijk worden wat er precies verandert, worden de consequenties daarvan ingeschat.

langs de winterdijk. In het MER zullen deze effecten in beeld worden gebracht met behulp van een geohydrologisch model en zal worden uitgezocht welke maatregelen mogelijk en nodig zijn om ongewenste kweleffecten of eventuele verdroging te voorkomen of te mitigeren. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan mogelijke buitendijkse kweleffecten. Uitgangspunt is geen toename van kwel.

Effect op grond- en oppervlaktewater (kwaliteit)

Bij de inrichtingswerkzaamheden komt grond vrij, in de orde van grootte van 1 tot 1,5 miljoen m³. Een mogelijkheid is om de vrijkomende grond in het plangebied te verwerken, waarbij de huidige plannen er van uitgaan dat een groot deel van de vrijkomende grond eventueel kan worden gebruikt voor het (beperkt) verondiepen van de Vonkerplas. Effecten van het, met verschillende hoeveelheden bodemmateriaal, ecologisch verondiepen van de zandwinplas worden onderzocht. De mogelijke effecten hiervan op de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater zullen in het MER worden beschreven. Zo nodig zal hiervoor een modelberekening worden uitgevoerd.

4.2.5 Effecten op natuurwaarden en biodiversiteit

Naast de beoordeling van de herinrichting in het kader van het doelbereik zal in het MER ook inzicht worden gegeven in de effecten op bestaande natuurwaarden. Het gaat daarbij om effecten op gebieden (Natura 2000 en andere beschermde gebieden) en soorten (flora en fauna, beschermde soorten, rode-lijst soorten). In principe zal dat plaatsvinden in de vorm van een kwalitatieve beoordeling. Om dit mogelijk te maken zal een beschrijving worden gemaakt van de bestaande ecologische waarden van het studiegebied. De waarde van het plangebied als gebied voor foeragerende ganzen wordt kwantitatief bepaald.

Zowel de effecten in of door de aanleg als de effecten in de periode na de herinrichting zijn van belang. In de 'gebruiksfase' kan het bijvoorbeeld gaan om afgeleide effecten als gevolg van wijzigingen in de (grond)waterhuishouding ter plaatse van gebieden met een natuurfunctie.

Voor de aanlegfase zal worden gekeken naar de effecten die mogelijk kunnen optreden in Natura 2000 gebieden als gevolg van de emissie van stikstof als gevolg van de inrichtingsmaatregelen (graven en transporteren van grond) en de mogelijke verstoring. Op basis van de huidige regelgeving zal voor de stikstofeffecten in de aanlegfase een berekening met Aeries worden uitgevoerd.

4.2.6 Bodem

In het MER wordt inzichtelijk gemaakt wat de (water)bodemkwaliteit ter plaatse van de voorgenomen activiteit is en hoe de (water)bodemkwaliteit door deze activiteit verandert. Mogelijke bodemverontreinigingen dienen te worden gesaneerd en indien noodzakelijk afgevoerd. Aandachtspunt is het voormalig gronddepot nabij de Vonkerplas.

Verder wordt inzicht gegeven in de mate van grondverzet. Als gevolg van grondverzet vinden transportbewegingen plaats, die mogelijk kunnen leiden tot hinder. Daarnaast zijn er mogelijk extra voorzieningen in de vorm van infrastructuur of (tijdelijke) depots nodig om de grondaanvoer en – afvoer mogelijk te maken. Een mogelijkheid is om de vrijkomende grond in het plangebied te verwerken.

4.2.7 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

De herinrichting van de UWDH sluit aan bij de bestaande structuren in het gebied. Als gevolg van de herinrichting en het gewijzigde gebruik zullen (naar verwachting beperkte) effecten op de landschappelijke waarden kunnen optreden. Deze effecten worden in het MER kwalitatief beschreven.

De cultuurhistorische en archeologische waarden van het gebied waar de herinrichting plaatsvindt zijn eerder onderzocht⁷. De aanwezige cultuurhistorische waarden, zowel objecten (zoals boerderijen) als structuren (zoals wegen en veerstoepen) worden in het MER beschreven en er wordt een beoordeling gemaakt van de effecten van de ingreep op deze waarden. Ook wordt gekeken of er beschermde gebouwde monumenten in het gebied. In het proces zal worden nagegaan of er zo nodig maatregelen kunnen worden genomen om de effecten te beperken of te mitigeren.

In het MER zal op basis van een archeologisch bureauonderzoek een beoordeling van de effecten op archeologische waarden worden opgenomen.

4.2.8 Woon- en leefmilieu

In het plangebied is een aantal woningen aanwezig. In het MER zullen de effecten op het woon- en leefmilieu in het plangebied worden beschreven, waarbij zal worden nagegaan of het nodig en mogelijk is om mitigerende maatregelen in de plannen opgenomen.

In het MER wordt een beschrijving opgenomen van het recreatieve gebruik van de uiterwaarden. In de huidige situatie worden de uiterwaarden al gebruikt voor wandelen, fietsen en vissen. In het MER wordt beschreven hoe in de toekomstige situatie het recreatieve gebruik mogelijk wordt gemaakt en welke recreatieve waarde het gebied zal hebben.

In het MER wordt ook aandacht besteed aan de bereikbaarheid van het gebied (voor fietsers, voetgangers, auto's, bromfietsen, motorfietsen e.d.) en het risico op verstoring (bijvoorbeeld door geluid) door ongewenst gebruik. In de bestaande situatie wordt verstoring door ongewenst en illegaal gebruik als storend ervaren. Tot slot wordt een beschrijving opgenomen van de bereikbaarheid van de woningen van omwonenden in geval van hoogwaterstanden en kwel voor buitendijkse woningen.

4.2.9 Landbouw

Bij de effecten op landbouw gaat het om effecten op de landbouwfunctie in het gebied zelf en om mogelijke afgeleide effecten op landbouw in binnendijks gebied als gevolg van effecten via het grondwater.

In het MER worden het toekomstige gebruik van het plangebied voor landbouw beschreven en vergeleken met het bestaande gebruik. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan de bereikbaarheid van het gebied.

⁷ Ferdinand van Hemmen – Landschapshistorie (2013). Inspirerende sporen van eeuwenlang leven bij de grillige Waal: Cultuurhistorische quickscan van de Waal uiterwaarden bij Wamel, Dreumel en Heerewaarden; wenken voor de water- en natuuropgaven.

Voor het studiegebied (binnendijks gebied nabij het plangebied) wordt in het MER op basis van het effectenonderzoek van het aspect grondwater een beschrijving opgenomen van de mogelijke gevolgeffekten op het landbouwkundig gebruik. Het kan daarbij gaan om opbrengstschade door vernatting en mogelijk ook verdroging. Dit kan leiden tot het onderzoeken van mitigerende maatregelen.

Naar verwachting zal het ook nodig zijn in de effectbeschrijving voor landbouw in te gaan op de mogelijke effecten door foeragerende ganzen.

4.2.10 Hinder in de aanlegfase

In de aanlegfase kan, vooral door grondverzet, hinder door geluid en transportbewegingen optreden. Het MER zal een kwalitatieve beschrijving van de hinder in de aanlegfase bevatten.

In het MER worden het doelbereik en de effecten van het alternatief en de varianten in beeld gebracht ten opzichte van de referentiesituatie. De referentiesituatie is de combinatie van de huidige situatie inclusief autonome ontwikkelingen, zoals beschreven in paragraaf 2.4. In principe wordt gekeken naar het jaar 2030, voor effecten in de aanlegfase is ook het jaar 2020 van belang.

4.3 Cumulatie en mitigatie effecten

Het MER geeft ook inzicht in cumulatieve effecten. Een voorbeeld hiervan is cumulatie van effecten met andere geluidsbronnen in het gebied.

Ook gaat het MER in op mitigatie van effecten. Uit bijvoorbeeld de passende beoordeling kan blijken dat mitigerende maatregelen noodzakelijk of wenselijk zijn. In het MER zal inzicht worden gegeven in mogelijke mitigerende maatregelen.

4.4 Leemten in kennis

In het MER wordt tot slot, bepaald van welke milieuaspecten onvoldoende kennis aanwezig is om te kunnen besluiten over de herinrichting. Aangegeven wordt hoe ernstig dit gemis is voor de besluitvorming en wat dit betekent voor nog toekomstige onderzoeksinspanningen.

5 Procedure en participatie

5.1 Wat zijn de procedurestappen?

De m.e.r. procedure kent verschillende stappen. Onderstaand worden deze toegelicht.

5.1.1 Kennisgeving

Voordat het MER wordt opgesteld vindt een openbare kennisgeving plaats. De kennisgeving is het bekend maken van het voornemen voor de herinrichting uiterwaarden Wamel, Dreumel en Heerewaarden en de daarbij behorende procedures voor het ruimtelijk plan (provinciaal inpassingsplan of bestemmingsplan) en de m.e.r. door het Bevoegd Gezag. De openbare kennisgeving wordt op de project, gemeentelijke en provinciale websites gepubliceerd evenals in een aantal gemeentelijke huis aan huis bladen en het provinciaal blad. De publicatie geeft aan hoe belanghebbenden worden betrokken en wanneer zienswijzen kunnen worden ingediend op het voornemen.

5.1.2 Raadpleging zienswijzen en advies op reikwijdte en detailniveau

Aan de hand van deze notitie Reikwijdte en Detailniveau raadpleegt het Bevoegd Gezag de wettelijke adviseurs en andere betrokken bestuursorganen. Er wordt o.a. een advies gevraagd van de Commissie m.e.r. De Commissie m.e.r. is een onafhankelijke toetsende organisatie van m.e.r.- en andere milieuspecialisten. Voor herinrichting uiterwaarden Wamel, Dreumel en Heerewaarden is de commissie op vrijwillige basis gevraagd om advies uit te brengen, dit is niet meer verplicht.

De notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt daarnaast opengesteld voor openbare inspraak. Een ieder kan gedurende de inspraakperiode (een periode van zes weken), zoals deze is genoemd in de publicatie, reageren op de notitie Reikwijdte en Detailniveau.

5.1.3 Opstellen Milieueffectrapport

Vervolgens wordt het MER opgesteld. Het MER beschrijft de (milieu)effecten van de voorgenomen ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 3. Bij het opstellen van het MER wordt daarnaast rekening gehouden met de inhoudelijke eisen zoals deze zijn vastgelegd in art 7.7 en art 7.23 van het Besluit m.e.r. Op basis van o.a. de resultaten van het MER wordt een voorkeursalternatief gekozen. Het voorkeursalternatief zelf, alsmede de effecten hiervan, wordt uiteindelijk ook in het MER beschreven.

5.1.4 Terinzage legging en toetsing

Het MER wordt samen met het ruimtelijk plan (provinciaal Inpassingsplan of bestemmingsplan) zes weken ter inzage gelegd. Gedurende deze periode is er voor een ieder de gelegenheid om zienswijzen in te dienen. Het MER wordt daarnaast ook getoetst door de Commissie-m.e.r.

Vanwege het 'dubbele' karakter van het MER (zie hoofdstuk 1: planMER én project-MER) kan het MER in principe ook worden gebruikt in het kader van vergunningaanvragen.

5.2 Communicatie- en participatieproces

Naast de eerder beschreven mogelijkheden om te participeren wordt er naar behoefte een informatieavond gehouden. Ook vindt overleg plaats met bewoners en naar behoefte met aantal belanghebbende partijen/grondeigenaren.

De aanpak van de participatie wordt nog uitgewerkt in een participatieplan.

Op dit moment is in ieder geval duidelijk dat de omgeving zal worden betrokken bij het verder uitwerken van het alternatief en de varianten die in het MER zullen worden onderzocht. Na het publiceren van deze NRD en de inspraak is dit -het verder uitwerken van het alternatief en de varianten- de eerste stap in het proces dat moet leiden tot het MER. De initiatiefnemers willen de omgeving betrekken bij dit proces, waarbij in eerste instantie vooral input wordt gevraagd voor de inhoud van de varianten. Het is de bedoeling dat het alternatief en de te onderzoeken zullen worden opgenomen in (huidige werktitel) een Notitie Kansrijke Oplossingsrichtingen. Dit is vervolgens de basis voor het onderzoek van de milieueffecten.

Begrippen

Alternatief	Mogelijke oplossing: een samenhangend pakket van maatregelen.
Archeologie	De bestudering van menselijke geschiedenis door middel van de overblijfselen van materiële cultuur, de omgeving en van dierlijke resten.
Autonome ontwikkeling	Op zichzelf staande ontwikkeling die plaatsvindt als de voorgenomen activiteit niet wordt uitgevoerd.
Bevoegd Gezag	De overheidsinstantie die bevoegd is voor het m.e.r. (de provincie Gelderland).
Binnendijks	Aan de kant van het land.
Buitendijks	Aan de kant van de rivier.
Commissie m.e.r.	Onafhankelijke commissie die adviseert over de inhoud en kwaliteit van de informatie in milieueffectrapporten.
Cultuurhistorie van het landschap	De wetenschap die zich bezighoudt met de ontstaansgeschiedenis van het landschap.
Damwand	Een grond- en/of waterkerende constructie die tot enkele meters in de bodem wordt aangebracht.
Deltaprogramma	Plannen van de Rijksoverheid ten behoeve van bescherming tegen overstromingen.
Dijk	Een waterkerend grondlichaam.
Dijkkring	Een gebied dat beschermd wordt tegen buitenwater door een primaire waterkering of hoge gronden. Gebieden zijn als dijkkringgebied aangewezen in de Waterwet.
Dijkvak	Het deel van de dijk dat in beschouwing wordt genomen.
Dijkverbetering	Maatregelen om de kwaliteit van de dijken te verbeteren.
Dwarsstroming	Een stroming ongeveer haaks op het vaarwater of de te varen koers.
GNN	Het Gelders Natuurnetwerk
Hoogwatergeul	Een door mensen gemaakte aftakking van de rivier die in geval van een

	extreem hoge waterstand een deel van het water op een gecontroleerde manier afvoert.
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma: Het HWBP bevat projecten die als doel hebben primaire waterkeringen te versterken die nu niet aan de wettelijke normen voldoen.
I&M	Ministerie van Infrastructuur en Milieu.
KRW	Kaderrichtlijn Water: Een Europese Richtlijn die voorschrijft aan welke eisen de kwaliteit van het water dient te voldoen.
Kwel	Het uittreden van grondwater.
m.e.r.	Milieueffectrapportage, de procedure waarbij nagegaan wordt wat de gevolgen zijn voor het milieu van de voorgenomen activiteit.
Meekoppelkansen	Kansen om functies aan een hoogwaterveiligheidsmaatregel te koppelen die de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid van een gebied versterken.
MER	Het milieueffectrapport.
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport.
Natura 2000	Een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Dit netwerk wordt de hoeksteen van het EU-beleid voor behoud en herstel van biodiversiteit. Natura-2000 omvat alle gebieden die beschermd zijn op grond van de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992). Beide richtlijnen zijn in Nederland opgenomen in de Natuurbeschermingswet.
NKO	Notitie Kansrijke Oplossingsrichtingen.
NURG	Nadere Uitwerking Rivierengebied.
Provinciaal inpassingsplan	Een provinciaal bestemmingsplan.
Rivierverruiming	Het vergroten van de bergings- en afvoercapaciteit van de rivier door het verbreden en of verlagen van de uiterwaarden en de inzet van waterbergings- en retentiegebieden.
Structuurvisie	Een richtinggevend beleidsdocument waarin de strategie voor inrichting van de ruimte is beschreven.
Waterkering	Een dam, dijk, stormvloedkering of keermuur die (overtollig) water tegenhoudt.

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Monitorweg 29
1322 BK ALMERE
Postbus 10044
1301 AA ALMERE
T. (036) 53 08 00 0
E. eveline.degroot@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2016

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.